

Section: Psychology

БАТЬКІВСТВО ЯК ТЕРАПІЯ ДЛЯ ПРИЙОМНИХ ДІТЕЙ ТА ДОРΟΣЛИХ

Спринська Зоряна

к. психол. н., доцент

Горох Наталія

магістр психології

Кафедра психології

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

У сучасних реаліях, коли Україна переживає масштабні випробування, спричинені війною, актуальність теми батьківства як терапевтичного ресурсу значно зростає. Згідно з останніми даними Міністерства соціальної політики України, станом на 2022 рік загальна кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування становить близько 67 тисяч дітей, що перебувають на обліку [<https://www.rada.gov.ua/print/235378.html>]. Згідно оприлюдненої інформації служби у справах дітей України від 20.11.2024 року під час форуму «Міжрегіональний діалог: щаслива дитина в турботливій родині» близько 57 тисяч дітей перебувають під опікою та піклуванням, в прийомних сім'ях та ДБСТ [<https://surl.li/zdihvy>]. Проте повномасштабне вторгнення держави-терориста в Україну значно вплинуло й на загальні статистичні дані. Валідність наданої інформації не перевірена, оскільки ЄІАС «Діти» не підключена у понад 30% територій і не утримує повної, передбаченої законодавством, персональної інформації про дітей, тому близько 8 тисяч дітей вилучені з обліку дітей сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування.

Однак, приховати реальне сирітство неможливо. Рано чи пізно держава побачить тих дітей, яких сьогодні з різних причин бачити не хоче або не може.

Втрата рідних, дім без відчуття безпеки й емоційної підтримки – усе це залишає глибокі травми на емоційному, соціальному й особистісному рівнях дитини.

Батьківство в умовах прийомної сім'ї може виступати важливим інструментом для подолання наслідків цих травм. Прийомні батьки надають не лише дах і базову безпеку, але й можливість для дитини пережити досвід нової прив'язаності, довіри й турботи. Це є ключовим чинником терапевтичного впливу: через теплі, стабільні стосунки прийомні батьки здатні допомогти дітям знову відчувати свою цінність, знайти новий сенс у житті й впоратися з наслідками психологічних травм.

Водночас, батьківство має терапевтичну силу не лише для дітей, але й для самих дорослих. Прийомні батьки, які беруть участь у долі дитини, часто відзначають, що цей процес наповнює їхнє життя новим сенсом, допомагає їм відчувати власну значущість і подолати власні внутрішні кризи. У часи соціальної нестабільності, коли багато людей втрачають звичний життєвий ритм і цінності, можливість бути корисним і підтримувати інших стає важливим джерелом емоційного зцілення.

Прийомна сім'я – це не просто соціально-правовий інститут, а унікальна форма взаємодії, що має глибокий терапевтичний вплив як на дитину, так і на батьків.

Діти, які потрапляють у прийомні сім'ї, часто пережили травматичний досвід (втрату батьків, розлуку, насильство, нестабільність). Вони потребують особливого підходу до відновлення емоційного стану. Прийомні батьки, у свою чергу, проходять процес внутрішньої трансформації, який може сприяти їхньому особистісному зростанню та подоланню власних психологічних труднощів.

Таким чином, прийомне батьківство можна розглядати як потужний терапевтичний механізм, що сприяє взаємному розвитку всіх учасників процесу. Тобто, терапевтичний вплив є двостороннім – дітей на прийомних батьків і прийомних батьків на дітей.

Терапевтичний вплив дітей на прийомних батьків. Прийомні діти не лише потребують підтримки, а й змінюють самих батьків. Вони допомагають дорослим розвивати:

- Емоційну чутливість – прийомні батьки вчаться краще розпізнавати емоційні потреби дітей, що позитивно впливає на їхні власні стосунки.

- Терпимість і гнучкість – робота з дитиною, яка має травматичний досвід, змушує переглядати методи виховання та формує глибшу психологічну стійкість.

- Саморефлексію та саморозвиток – прийомні батьки починають краще розуміти власні емоційні реакції, що сприяє їхньому особистісному зростанню.

Вплив прийомних батьків на дітей. Діти, які потрапляють у прийомні сім'ї, нерідко мають порушення прив'язаності та глибокі емоційні травми. Завдяки прийомним батькам вони отримують:

- Емоційну стабільність – можливість відчувати довіру до дорослих та безпеку.

- Соціальну адаптацію – розвиток навичок комунікації та взаємодії.

- Психологічне відновлення – через турботу та любов прийомні діти вчаться будувати стосунки та долати тривожність.

Дослідження показують, що побудова стабільних і теплих стосунків у прийомній сім'ї може значно знизити рівень тривожності у дитини, сприяти формуванню всебічно розвиненої особистості та допомогти подолати наслідки емоційної депривації [4].

Саме тому важливою частиною адаптації є створення терапевтичного середовища.

Прийомне батьківство виступає не лише як соціальна функція, а й як терапевтичний механізм. Це процес взаємного зцілення:

Для дітей – це можливість знайти сім'ю, довіру та емоційну рівновагу.

Для дорослих – це новий сенс життя, саморозвиток і реалізація глибинної потреби у турботі про інших.

З огляду на сьогоденні виклики, сучасна прийомна сім'я має стати реабілітаційним простором для дітей та володіти необхідними ресурсами для створення терапевтичного середовища, як для дітей, так і для дорослих.

Перспективи подальших досліджень у цій сфері можуть включати аналіз ефективних методів психологічного супроводу прийомних сімей, розробку програм підтримки та вивчення довгострокових ефектів взаємного терапевтичного впливу.

Досвід створення терапевтичного середовища в прийомних сім'ях може стати цінним ресурсом для вирішення проблеми сирітства. Якщо суспільство та державні інституції приділять більшу увагу підтримці прийомних сімей, це може стати ефективною моделлю для забезпечення більшої кількості дітей у люблячій родині.

Список використаних джерел

1. Васильєва Н. В. Приймне батьківство як соціальний феномен. Київ: Освіта, 2021.
2. Національна соціальна сервісна служба України. Статистичні дані щодо дітей-сиріт (2022).
3. Боулбі Дж. Прив'язаність і втрата. Т. 1: Прив'язаність. Київ: Ніка-Центр, 2019.
4. Смокова, Л. С. (2023). Детермінуюча роль прийомних батьків у формуванні прив'язаності дітей-сиріт. *Культура, суспільство та освіта: сучасні аспекти соціальної роботи*. 2(5), 45-53.
<https://kspodn.onu.edu.ua/index.php/kunena/seksiya-12-sotsialna-robota-ta-psikhosotsialna-dopomoga-istoriji-ta-suchasnij-stan/76-smokova-l-s-m-odesa-determinuyucha-rol-prijomnikh-batkiv-u-formuvanni-priv-yazannosti-ditej-sirit>.

ВПЛИВ ХРОНІЧНОГО СТРЕСУ НА ПАМ'ЯТЬ ТА УВАГУ

Жданова Ганна Вікторівна

здобувачка вищої освіти

Соціально- гуманітарний факультет

Науковий керівник

Венгер Ганна Сергіївна

канд. психол. наук, ст. викладач

ORCID ID: 0000-0003-3485-594X

Кафедра психіатрії, клінічної та спеціальної психології

Державний заклад Південноукраїнський Національний Педагогічний

Університет імені К.Д. Ушинського

Анотація. Дослідження присвячене впливу хронічного стресу на когнітивні функції, зокрема пам'ять і увагу. У вибірці з 350 респондентів оцінювався рівень стресу за допомогою шкали сприйнятого стресу (PSS-10), а також суб'єктивні скарги на когнітивні порушення за допомогою авторського опитувальника «Хронічний стрес та когніція», що був розроблений у межах даного дослідження та пройшов конкурентну валідацію. Результати показали статистично значущий зв'язок між високим рівнем стресу та частотою скарг на погіршення пам'яті й уваги.